

УДК 811. 111'42'37

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/32.214669>**Юлія НІДЗЕЛЬСЬКА**

orcid.org 0000-0003-3946-4788

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології та перекладу

Житомирського державного університету імені Івана Франка

(Житомир, Україна) nidzelskaya.julive@ukr.net

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗНОЇ СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ
ЄВРЕЙСЬКОГО ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ «ГОЛОКОСТ»
У ТВОРАХ Т. КІНІЛЛІ «СПИСОК ШИНДЛЕРА» ТА В. СТАЙРОНА «ВИБІР СОФІ»**

Стаття присвячена вивченню реалізації образної складової частини базового концепту єврейської лінгвокультури ГОЛОКОСТ у творах Т. Кінілли «Список Шиндлера» та В. Стайрона «Вибір Софі». Концепт розуміємо як ментальну структуру, одиницю колективного знання, яка має мовну реалізацію, позначена етнокультурною специфікою. У межах репрезентованого дослідження концепт розглянуто на основі поширеної тришарової моделі концепта, а саме: поняттєвого, образного та ціннісного шару з більшою увагою до образного. Увагу приділено загальним характеристикам явища антисемітизму або юдофобії, котре науковці розуміють як таку специфічну форму національної та релігійної нетерпимості або ж дискримінації, що реалізується у неприхованому ворожому ставленні до євреїв. Мета статті – проаналізувати низку мовних засобів реалізації образної складової частини одного із ключових лінгвоконцептів єврейської культури. У дослідженні було вирішено такі завдання: розглянуто мовні засоби реалізації вказаного концепту, епітети, метафори, модальні конструкції, дієслова у наказовій формі, звертання, основні символи, іронічні та саркастичні висловлювання, його семантичні та лінгвокогнітивні особливості. У розвідці вказано, що в історії єврейського народу надзвичайно вагому роль відіграло гетто, навіть незважаючи на негативні асоціації, з ним пов'язані, а також символ жовтої зірки. Погроми були типовими актами приниження представників єврейського народу. Аналіз мовного матеріалу двох вказаних творів свідчить про прихований та очевидний сарказм у висловленнях, спрямований на євреїв. У матеріалі було зафіксовано наказові конструкції, звертання з інвективним значенням, епітети з переважно негативним смисловим наповненням. Особливої уваги надано метафорам, образній метафоризації, повторам, модальним дієсловом для характеристики концентраційних таборів. Віру єврейського народу, іудаїзм, можна вважати тією сутністю, яка допомогла євреям не тільки врятувати своє життя, але й зберегти власний народ.

Ключові слова: лінгвокультурний концепт, голокост, гетто, сарказм, метафора.

Yuliia NIDZELSKA,

orcid.org 0000-0003-3946-4788

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of English Philology and Translation

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukraine) nidzelskaya.julive@ukr.net

**PECULIARITIES OF REALIZATION OF FIGURATIVE COMPONENT
OF JEWISH LINGUO-CULTURAL CONCEPT HOLOCAUST IN THE BOOKS
BY T. KENEALLY “SCHINDLER’S LIST” AND W. STYRON “SOPHIE’S CHOICE”**

This article is dealt with studying of realization of figurative component of the concept of Jewish linguoculture HOLOCAUST in the books by T. Keneally “Schindler’s List” and W. Styron “Sophie’s Choice”. In this article the concept is viewed as mental structure, unit of collective conscience which can be realized in the language, it is marked by ethnocultural peculiarities. In this investigation the layers or components of the concept are taken into account: notional, figurative, value, with more attention given to figurative one. The general characteristics of antisemitism or judophobia are viewed in this article. The scientists often understand this phenomenon as the special type of national and religious intolerance or discrimination which is realized in open hostile attitude to Jews. The aim of this investigation was to analyze a number of linguistic means of realization of figurative component of one of the basic linguoconcepts of Jewish culture. In a result of this investigation the following tasks were fulfilled: to study the linguistic means of realization of this concept, epithets, metaphors, modals, instruction verbs, addresses, main symbols, ironic and sarcastic statements, its semantic and linguocognitive peculiarities. In this article it is stated that ghetto played a significant role in the history of Jewish people, despite its having negative associations, and also the symbol of the yellow star. Pogroms were the typical actions of humiliation of the Jewish people. The analysis

of the linguistic material of these two books shows hidden and open sarcasm in the expressions addressed towards Jews. In the analyzed material the instructions, the addresses with invective meaning, epithets with mainly negative meaning. Thorough attention is given to metaphors, figurative metaphors in particular, repetitions, modal verbs, in the cases of characterizing concentration camps, for example. The faith of Jewish people, Judaism, can be considered to be the thing which helped the Jews not only save their life but also save their people.

Key words: *linguocultural concept, holocaust, ghetto, antisemitism, sarcasm, metaphor.*

Постановка проблеми. Насамперед варто зазначити, що у мовознавстві надзвичайно пильну увагу привертають концепти, тож сьогодні існують різні підходи до дослідження цих ментально-лінгвальних одиниць. Незважаючи на велику кількість наукових розвідок, у лінгвістиці єдиного прийнятого розуміння концепту немає. Актуальність запропонованої роботи полягає у тому, що сьогодні мовознавці зацікавлені вивченням ККС і МКС різних етносів, функціонуванням основних концептів культур, аналіз яких допомагає краще зрозуміти особливості світосприйняття народів, їхні специфічні й універсальні характеристики. Важливість дослідження вбачаємо у взаємодії мовних і концептуальних картин світу, вивченні базових концептів певних етносів, що є кроком для кращого міжкультурного діалогу, враховуючи сучасні глобалізаційні тенденції, поширення міграцій, також для руйнування низки стійких стереотипів щодо представників певного народу, єврейського зокрема. Отже, аналіз мовних даних дозволяє ефективно досліджувати особливості ментальної сфери спільноти й індивіда. Як зазначено С. Воркачевим, із кінця ХХ ст. у межах зміни наукової парадигми гуманітарного знання на місці домінуючої системно-структурної та статичної парадигми виникає парадигма антропоцентрична, функціональна, когнітивна і динамічна, яка, на думку ученого, повернула людині статус «міри усіх речей» (Воркачев 2001). Крім того, ми розглядали образну складову частину концепту, базуючись на поглядах В. Карасика, який вивчає концепти у таких сегментах: понятійному, образному та ціннісному.

Аналіз досліджень. Вчені-лінгвісти можуть погодитися з тим, що фокус уваги сучасних дослідників закріплено на перетині сфер наукового знання: виникають етнопсихологія, психолінгвістика, когнітивна лінгвістика, етнолінгвістика, саме всередині цих наук спостерігаємо процес міждисциплінарного синтезу (Воркачев, 2001). Як відомо, лінгвокультурологи розглядають концепт як важливе ментальне утворення, що містить етнокультурні особливості та певні універсальні характеристики. Варто назвати імена відомих дослідників, котрі присвятили праці детальному вивченню концептів як струк-

тур представлення знання, а саме: С. Воркачев, А. Белова, І. Голубовська, В. Карасик, В. Маслова, Ю. Степанов та ін. Отже, у цьому контексті актуальності набуває дослідження єврейського лінгвокультурного концепту ГОЛОКОСТ, який почав функціонувати у сфері свідомості та мови у 40-х рр. минулого століття.

Мета статті – розглянути вербальні засоби реалізації образної складової частини лінгвоконцепту єврейської лінгвокультури ГОЛОКОСТ у відомих творах Т. Кініллі та В. Стайрона англійською мовою. Завдання статті – розглянути мовні засоби реалізації вказаного концепту, а саме епітети, метафори, модальні конструкції, дієслова у наказовій формі, звертання, основні символи, іронічні та саркастичні висловлювання, його семантичні та лінгвокогнітивні особливості.

Виклад основного матеріалу. У наших дослідженнях ми розуміємо концепт, узагальнюючи різні думки щодо концепту за С. Воркачевим: концепт є одиницею колективного знання / свідомості, яка відправляє до вищих духовних цінностей, має мовне втілення, вона позначена етнокультурною специфікою (Воркачев 2001). Наше дослідження виконане у контексті явища антисемітизму, що призвів до виникнення аналізованого концепту. Таке негативне явище викликає зацікавленість сучасних мовознавців. Неважливо те, чи у цьому контексті йдеться про порушення основних моральних біблейських принципів, чи про сучасну категорію політичної коректності, все таки спільним залишається неприйняття ідей антисемітизму. Сьогодні життя у світі інтенсивних міграційних процесів передбачає існування конфліктів між представниками різних етнічних груп, котрі відрізняються різними ознаками, віковими, гендерними або ідеологічними. На нашу думку, варто розглянути приклад, у якому згадано про символ, що викликає неоднозначні почуття, а саме про жовту єврейську зірку, яку нерідко називають Зіркою Давида, Magen David, Щитом Давида (Keneally, 1994: 45) *a yellow star sewn to his breast* – як свідчення належності до єврейського народу та вираження презирства до цієї етнічності, приниження гідності людини. У нашому дисертаційному дослідженні ми досліджували єврейську ідентичність як одну із важливих цінностей єврейської лінгвокультури, поряд

із сім'єю та єврейською спільнотою. У прикладі представлено інформацію про відсутність показової ознаки єврейської ідентичності під час Другої Світової війни, а саме: *She wore the traditional domestic uniform... She bore no Jewish star on her arm, no stripe of yellow paint on her back, yet she was Jewish just the same* (Keneally, 1994: 24). У цьому випадку використано повтор за допомогою заперечення *no*, а також протиставлення за допомогою сполучника *yet*. Розглянемо приклад самохарактеристики серед євреїв: *As a Jew, I regard myself as an authority on anguish and suffering* (Styron 1979: 71), у такому прикладі використано повтор, художнє порівняння щодо негативної самоідентифікації, тобто, якщо особа є євреєм, тоді вона спеціаліст у питаннях горя та страждань. Отже, ще у молодшому віці головний персонаж бестселера Т. Кініллі «Список Шиндлера» Оскар Шиндлер ставав на захист інших, зокрема євреїв, як доказ цього необхідно розглянути такий приклад: *The young Oskar should defend some bullied Jewish boy* (Keneally, 1994: 37). Отже, саме тут використано дієприкметник *to be bullied*, який свідчить про те, що єврейський хлопець зазнавав принижень. Також у цьому контексті йдеться про те, що кров із носа є типовою для бійок, але тут могли побити саме єврейську дитину. На наш погляд, автор, можливо, зробив натяк на те, що євреїв часто били, виражаючи негативне ставлення. Але, з іншого боку, у цьому ж мовленнєвому контексті зазначено: *one Jewish child saved from a bloody nose proves nothing...* (Keneally, 1994: 37). У конотативній частині висловлення міститься інформація про те, що, якщо лише одна єврейська дитина була побитою, то неможна робити узагальнюючі висновки про побиття євреїв загалом. До того ж, викликає обурення уривок: *“The Jewish people are going to be annihilated”, says every Party member. “Sure it’s in our programme, elimination of the Jews, annihilation – we’ll take care of it”* (Keneally, 1994: 37). У цьому прикладі використано повтор, *тричі* йдеться про вбивство, який привертає увагу, до того ж, експліковано, що євреї повинні бути знищеними, є обіцянка, що про це подбають. Таку впевненість виражено за допомогою прислівника *sure*, до того ж, одним зі значень вживання структури *to be going to* є також наявність певних ознак, підказок, свідчень того, що певна дія відбудеться. На нашу думку, існують деякі суперечності між типовою думкою про те, що нацисти убивали євреїв *методично*, вели ретельний облік усіх жахливих подій, адже у наступному прикладі використано прикметник *sporadic*, отже приклад: *There would also be sporadic slaughters for a time, like the one*

over at Tursk where an SS artillery unit had kept people working on a bridge all day and then herded them into the village synagogue in the evening and shot them. <...> There would always be such intermittent instances (Keneally, 1994: 49). Також варто підкреслити вживання порівняння зі схожими діями, але в іншій місцевості, яке представлено сполучником *like*, особливо ще більш саркастичною видається інформація про те, що людей убивали у будівлі синагоги – це можна розглядати як прояв цинізму. Ці випадки теж були хаотичними, що підкреслено прикметником *intermittent*. Таким чином, можна здогадатися, що іноді євреїв убивали не так чітко сплановано, адже траплялися і хаотичні, невідповідні вбивства.

В історії єврейського народу важливу роль для його виживання, функціонування відіграло *ghetto*. Це місце не було добровільно обране євреями для проживання, адже їх змушували там жити, часто за дуже поганих умов. Сьогодні слово *ghetto* у Кембриджському Словнику визначено так: *an area of a city, especially a very poor area, where people of a particular race or religion live closely together and apart from other people; an area of a city where Jews were made to live* (Cambridge Dictionary). Іншими словами, у визначенні вказано на погані умови проживання, зв'язок із єврейським народом. Нашу увагу привернув приклад, який може здаватися перебільшенням: *The Jews of Cracow were accustomed – in a way that could best be described as congenial – to the idea of a ghetto. And now that it had been decided, the very word had a soothing and ancestral ring* (Keneally, 1994: 94). Адже ідею гетто для євреїв неможливо пояснити без двозначності, а саме: сприятливе. Саме слово *ghetto* використано поряд з епітетами *soothing, ancestral*, які мають значення *заспокійливий, родовий*. У представленому прикладі зазначено, що гетто, з одного боку, означало переповнене житло, спільні вбиральні, а з іншого – воно було чимось особливим для євреїв, наповненим вченнями, піснями, хоч і в тісноті, на що вказує фраза *elbow to elbow*. Так, прикладом є: *A ghetto implied certain squalors, a crowding in tenements, a sharing of taps and water closets, disputes over drying space on clothes lines. Yet it also consecrated the Jews to their own specialness, to a richness of shared scholarship, to songs and Zionist talk, elbow to elbow, in coffee houses rich in ideas if not in cream”* (Keneally, 1994: 94). У цьому прикладі ми спостерігаємо такий вид еліптичної конструкції, семантичний прийом, який у лінгвістиці розуміють як зевгма. Адже один і той самий загальний вислів здатен узгоджуватися із декількома неоднорідними

членами речення. У такому разі відбувається порушення семантичної однорідності вислову або ж семантичного узгодження. Як відомо, такий вид зевгми породжує ефект обманутого очікування. Відчуваємо іронію у тому, що кав'ярні були багатими на ідеї, не на вершки. Єврейський народ часто називають багатостраждальним, враховуючи експульсії, вигнання, переселення, міграції, приниження та вбивства. Нерідко євреї можуть погодитися з такою думкою, але водночас багато представників єврейського народу проти стійкого образу єврея як *жертви*. На наш погляд, варто проаналізувати частину вислову із книги, а саме: *while a German docked the orthodox beard with scissors – or, pinking the face flesh also, with an infantry bayonet* (Keneally, 1994: 95). У представленому прикладі *німець* слід розуміти не в узагальненому значенні «будь-який представник німецького народу», а як прихильника нацистських ідей. Немає сумніву у тому, що такі дії виражають приниження євреїв, є проявами фізичного насилля. Водночас, якщо ми звернемо увагу на інший приклад: *Scherner favoured working the Jews rather than killing them* (Keneally, 1994: 109), то у такому вживанні ми спостерігаємо структуру, в якій у ролі додатка використано *євреї*, в обох випадках із негативним значенням, персонаж надавав перевагу використовувати євреїв для роботи, а не убивати. В іншому разі у мовному вираженні є прояви антисемітизму: *the peasants went out hunting Jews with scythes and sickles* (Keneally, 1994: 119), тобто полювали на євреїв із серпами та косами (знову *євреї* використано у значенні додатка, вони є репіцієнтами таких дій), наче на яких-небудь диких звірів, вкотре відчуваємо принизливе ставлення до представників народу. У книзі Т. Кініллі вказано на фізичні покарання євреїв, більше того, змушували самих євреїв бити своїх співвітчизників або єдиновірців, наприклад: *The SS were using Jews to flog Jews* (Keneally, 1994: 140).

Явище антисемітизму (юдофобії), яке часто пояснюють як форму національної та релігійної нетерпимості, дискримінації, що виявляється в очевидно ворожому ставленні до євреїв, неодноразово досліджувалося у різних сферах, в історії, психології, наприклад, але зрозуміти справжні причини його виникнення непросто, навіть неможливо. Образ євреїв як ворогів був досить стійким, адже стереотипи є стійкими ментальними конструкціями, які повільно зазнають модифікацій. Розглянемо приклад: *That's not just old-fashioned Jew-hate talking, I assure you. It's policy* (Keneally, 1994: 127). У прикладі зафіксовано інформацію про те, що негативне ставлення до євреїв – це

цілеспрямована політика, не тільки давнє ненависне мовлення. Упевненості додає мовленнєвий акт репрезентатив, *I assure you*. Більше того, цей самий репрезентатив використано і в іншому прикладі: *I assure you, madam, you Jews are going to work. Do you think we can afford to squander you?* (Keneally, 1994: 144). На наш погляд, цинізм, саркастичну брехню відчують у тому, коли євреям обіцяють, що вони тільки працюватимуть, зізнаючись, що не можуть дозволити собі їх «даремно розтрачувати». У книзі «Вибір Софі» вжито образну метафору, саркастичну назву, що її перекладають як *Кришталева ніч*, назва зовсім не здається поетичною, адже розлючені натовпи руйнували єврейські будівлі, магазини, розбивали багато скла, тому назва має таку прозору етимологію, наприклад: *the thugs vandalized the synagogues and perpetrated the Kristallnacht* (Styron 1979: 71). Ці дієслова з потужним смисловим потенціалом і зі значенням руйнації. Вбивства були геноцидом народу, спланованим знищенням: *The consecrated nature of the Nazis' genocidal fury* (Styron 1979: 219). Цей приклад поєднує слова з різним семантичним значенням, а саме яким чином лють може бути освяченою, тож цей вислів можна вважати метафоричним, негативної образності додає прикметник *геноцидний*.

Також використано вислів із принизливою конотацією *Jew-kisser*, наприклад: *he was a Jew-kisser* (Keneally, 1994: 121), адже у цьому випадку особу розглядають як друга для євреїв. Втілення презирства та зневаги можна спостерігати у прикладі: *You join that line. Understand, Jew?* (Keneally, 1994: 132). Зневажливе звертання не за іменем особи, а за національною ознакою, крім того, звертання із використанням *You* також звучить не тільки неввічливо, але й принизливо.

Уваги заслуговує відверта брехня прихильників нацизму, які збиралися фізично знищити мільйони євреїв, а говорили про табори, де люди повинні були працювати, що було дещо меншим злом. До того ж, людей збирали біля двох великих складів, один було позначено як «Clock Room», а інший «Valuables» (Keneally, 1994: 150), тобто стає очевидним той факт, що одяг людей забирали у так званому гардеробі, а цінні речі – в іншому, вже з однозначною номінацією. Варто підкреслити, що жертв спрямовували до бункерів із мідним зображенням Зірки Давида на даху, які було позначено як «Baths and Inhalation Rooms» (Keneally, 1994: 151) Такі назви потребують додавкового тлумачення, тому що в дійсності це були газові камери для знищення великої кількості людей, євреїв, ромів і представників інших

етнічностей або меншин. Розглянувши інший приклад: *SS men reassured them all the way, telling them to breathe deeply, that it was an excellent means of disinfection* (Keneally, 1994: 151), ми можемо стверджувати, що вони використовували брехливі запевнення щодо необхідності глибоко вдихати як ефективного засобу дезінфекції. У цьому реченні експліковано жакливу правду: *They were all gassed* (Keneally, 1994: 151). Таким чином, у мовному вираженні дієприкметник *to be gassed* стосовно людей. У наступному прикладі представлено неймовірність того, що відбувалося, неможливість у це повірити: *What they are doing to people in this country is beyond belief* (Keneally, 1994: 164). Саркастичним є відоме висловлювання про величезну брехню, ніби праця робить вільним, *Arbeit machts frei*. Очевидна брехня завуальована під дозвіл бути звільненим через важку працю. Такий вислів зображено над центральним входом до табору Освенцим. Такі табори для знищення євреїв у великих кількостях були на території сучасної Польщі, їх називали табори знищення, *Vernichtungslager, extermination camps*. Розглянемо приклад, який містить метафоричну конструкцію, яка наповнена образністю, привертає увагу, містить змішування інформації з різних концептуальних доменів: *In planet Auwschitz, where the Schindler women moved as warily, as full of dread as any space travelers* (Keneally, 1994: 344). У цьому прикладі автор використав метафору, можливо авторську, тож Освенцим названо планетою, тобто своєрідним контейнером, використано порівняння за допомогою сполучника *as* жінок із космічними мандрівниками, котрі рухаються з острахом та обережно, зрозуміло, чому саме так, адже страх був базовою емоцією у таборах. Щодо О. Шиндлера існувала думка, що він був вражений любов'ю до євреїв, немов вірусом, що є порівнянням зі сполучником *as*, а фраза *to be stricken with a form of Jew-love* містить дієприкметник і складний іменник, який має дві іменникові основи: *They thought of him as a good enough fellow who'd been stricken with a form of Jew-love as with a virus* (Keneally, 1994: 213). До того ж, у вислові відчують ніби певну поблажливість, тобто все-таки він хороший, але вражений симпатією до євреїв. Автор Т. Кініллі описує страждання від спраги, коли їх транспортували потягами, зазначаючи, що, коли кидали сніжки на металеві ґрати, євреї намагалися отримати хоч трохи води у такий спосіб, наприклад: *The snow would shatter and spray the interior of the wagon with moisture, and men would struggle for a few ice crystals* (Keneally, 1994: 384). Тобто доводилося змагатися, щоб отримати

трішки води, можемо здогадатися, що страждання починалися ще до потрапляння їх до таборів.

Таким чином, варто зазначити, що слово *погром* увійшло у систему англійської мови, зберігаючи своє негативне значення руйнації, жорстокості. Варто розглянути визначення погрому, представлене в англійському словнику: *an act of organized cruel behaviour or killing that is done to a large group of people because of their race or religion; pogroms in 19th-century eastern Europe forced many Jewish refugees to emigrate* (Cambridge Dictionary). Наприклад: *I remember my father first said something about Lublin and the pogroms he seen there* (Styron 1979: 83). Необхідно проаналізувати приклад: *there were many, many Jews there who suffered from these terrible pogroms* (Styron 1979: 82). Повтор *many* вказує, що велика кількість євреїв постраждали від погромів. Схожу інформацію ми можемо отримати з вислову: *I don't understand how she survived, there were so many Jews murdered there, you know, millions and millions of Jews* (Styron 1979: 86), де експліковано інформацію про те, що велику кількість євреїв було вбито під час війни, те, що їй вдалося вижити, викликає здивування. Але, хоч віра і допомагала євреям вижити у нелюдських умовах, проте були і такі, які її втрачали: *I was like those Jews who think God was gone forever* (Styron 1979: 87). Приклад потребує пояснення, поряд із назвами таборів використано *catchwords*, що є синонімом до слів *слоган, девіз, те, що часто повторюють*: *Buchenwald, Belsen, Dachau, Auschwitz – all stupid catchwords* (Styron 1979: 143), до того ж, із прикметником *stupid*. Розглянемо приклад: *As for the pain itself, she knew before speaking that what she was about to say would cause her almost physical anguish – like tearing open a nearly healed sore or trying to hobble on a broken limb incompletely mended* (Styron 1979: 143), у якому експліковано неможливість зрозуміти, що стало причиною уникнення розмов про жахи, певне дистанціювання від болю, самі розмови про такі події майже викликали фізичний біль, це було подібно до втручання до щойно загоєної рани або шкутильгання на поломаній кінцівці, яка неповністю зрослася, що є образним порівнянням. Варто розглянути приклад: *since Auschwitz was used for slave labor and Birkenau was used for just one thing, and that was extermination* (Styron 1979: 145). У цих прикладах експліковано повідомлення про пряме призначення таборів *Auschwitz* і *Birkenau*: *Not to go to Birkenau and the gas chambers, but to Auschwitz, for labor; It was a place for the mass extermination of the Jews* (Styron 1979: 145). З іншого боку, у наступному прикладі ми спостерігаємо накопичення епітетів із негативним значенням,

які допомагають краще розкрити метафору, представлену через абстрактну сутність *зло*, що вважаємо образною метафоризацією. Отже, приклад: *Real evil, the suffocating evil of Auschwitz – gloomy, monotonous, barren, boring – was perpetrated almost exclusively by civilians* (Styron 1979: 151). У такому прикладі є повтори, виражені однаковими іменниками, однорідними є означення, ці прикметники з виключно негативним семантичним наповненням. Особливо виразним є саме епітет *suffocating*, адже *зло* призводило до того, що людей знищували газом, вони задихалися, тобто *задушливий* вважаємо метафоричним прикметником. Варто розглянути інший приклад, а саме: *I had to watch coldly, while the mothers with laughing or crying children went into the gas chamber...* (Styron 1979: 152), вислів вважаємо саркастичним, адже спостерігати спокійно, без вираження емоцій видається неможливим, але декому доводилося, що виражено за допомогою категорії модальності, дієслова *have to*. Проаналізуємо частину речення: *Sophie walked through the gates of hell* (Styron 1979: 217). Отже, концтабір концептуалізовано як ворота пекла, що вважаємо образною метафорою, адже надзвичайно жажливі ознаки пекла екстрапольовані у сферу іншої сутності, табору, тобто ця локація отримала додаткового семантичного обсягу, ставши так званим входом до пекла. З іншого боку, вбивства євреїв узагальнено концептуалізовано як *свято вбивств*, що є поєднанням зовсім різних сутностей, ознакою метафоричного мислення: *our century's perdurable feast of atrocities will be spared here a detailed chronicle of the killings, gassings, beatings, tortures, criminal medical experiments* (Styron 1979: 218). Автор використав перелік герундіїв, що поєднують ознаки дієслів та іменників, також іменникових фраз. Метафори, як відомо у лінгвістиці, здатні поєднувати непоєднуване, сутності з різними ознаками, з різними валоративними компонентами. Розглянемо ще одне метафоричне використання: *the mass slaughter whose sickening vaporuous residue spiraled skyward from the chimneys of Birkenau* (Styron 1979: 219). На наш погляд, у прикладі репрезентовано образну метафоризацію, варто пояснити будову такої метафоричної конструкції, адже перша половина є номінацією із прямим значенням, іншими словами, масове вбивство, а от друга частина містить інформацію із прихованим змістовим наповненням, завуальовано представленим є повідомлення про те, що рештки вбивств випаровувалися через димоходи. Більше того, страх, пов'язаний із назвою Освенцим, був настільки великим, що призводив до втрати свідомості, наприклад: *The name <...> Auschwitz which had at first murmured its way*

through the compartment made her weak with fear (Styron 1979: 478). У цьому ж контексті є продовження схожої думки: *The reputation of Auschwitz was ominous, vile, terrifying* (Styron 1979: 478). У зазначеному прикладі використано епітети з негативним семантичним наповненням, які є показниками репутації цього табору. Нашу увагу привернув контекст: *I have often thought how Auschwitz-Birkenau was the denial and the perversion of all the Ten Commandments* (The Diary 1995: VIII). У цьому прикладі у підрядній частині речення вжито діяфору, а саме продемонстровано перенесення за напрямом КОНКРЕТНЕ – АБСТРАКТНЕ, іншими словами, табір був запереченням і викривленням десяти заповідей. Метафора є полісемантичною, заперечення базових принципів моральності передбачає порушення не тільки тоді, коли говорять про вбивства євреїв під час Світової війни, вони мають значно ширший зміст: приниження людської гідності прояви знущань і звірств. Також увагу привертає матеріал, де неодноразово у наказовій формі представлені заборони для євреїв: *Jews must wear a yellow star; Jews must hand in their bicycles; Jews are banned from trams and are forbidden to drive* (The Diary 1995: 3); *She had to wear a yellow star to identify her as a Jew, she could not enter a tram* (The Diary 1995: XII). Таким чином, повинність щось зробити передано за допомогою модального дієслова в минулому часі *had to*, неможливість – за допомогою *could not*. Люди відчували співчуття до євреїв, у наступному контексті це імпліковано: *You could see by their faces how sorry they were they couldn't offer us a lift; the gaudy yellow star spoke for itself* (The Diary 1995: 14). Але водночас великий страх заважав підвести їх, адже яскрава жовта зірка стала причиною їхнього страху, вона була візуальною ознакою приниження. На нашу думку, віра іудаїзм допомогла багатьом вижити, не втратити віру у добро, людяність, отже, розглянемо приклад: *but it will be God <...> who will raise us up again. <...> God has never deserted our people* (The Diary 1995: 180). У цьому прикладі вказано, що для євреїв особливо важливою є віра у єдиного Бога, вона допомогла їм зберегти свій народ.

Висновки. Отже, можемо зробити висновок про те, що мовні засоби реалізації концепту ГОЛОКОСТ представлені в досліджуваних творах за допомогою саркастичних висловлювань, іронії, образних метафоричних конструкцій із вираженим негативним змістом, наказовими конструкціями зі смислом принижень і зневаги, низки епітетів, звертань, символів. Аналіз цього лінгвоконцепту проводився у контексті такого негативного явища, як антисемітизм, що під час Другої світової війни призвів до знищення 6 млн євреїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании. *Филологические науки*. 2001. № 1. С. 64–72. URL: <http://lincon.narod.ru/lingvocult.htm> (дата звернення: 20.06.2020).
2. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/> (дата звернення: 20.07.2020).
3. Keneally T. Schindler's list. London – New York – Sydney – Toronto : BCA., 1994. 429 p.
4. Styron W. Sophie's Choice. New York : Random House, 1979. 515 p.
5. The Diary of Anne Frank. Foreword by Rabbi Hugo Gryn. MacMillan Children's Books, 1995. 235 p.

REFERENCES

1. Vorkachev, S. H (2001). Lingvokulturologia, yazykovaya lichnost, kontsept: stanovlenie antropotsentricheskoi paradigmy v yazykoznanii [Cultural linguistics, language personality, concept: establishment of anthropocentric paradigm in linguistics]. *Filologicheskie nauki*. № 1. S. 64–72. URL: <http://lincon.narod.ru/lingvocult.htm> (Last accessed: 20.06.2020). [in Russian].
2. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/> (Last accessed: 20.07.2020).
3. Keneally T. Schindler's list. London, N.Y., Sydney, Toronto: BCA., 1994. 429 p.
4. Styron W. Sophie's Choice. N.Y.: Random House, 1979. 515 p.
5. The Diary of Anne Frank. Foreword by Rabbi Hugo Gryn. MacMillan Children's Books, 1995. 235 p.